

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МАКРО- ТА МІКРОЕКОНОМІКА

ID 3248

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	071 Облік і оподаткування (бакалавр)	Назва освітньої програми	Діджитал-облік та консалтинг (2024)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ)	Кафедра	Каф. економіки та фінансів (ЕФ)

Викладач/викладачі

Мариненко Наталія Юріївна, доктор філософії, професор, професор, [профіль на порталі "Науковці ТНТУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу	Розкриття механізму функціонування національної економіки на основі теорій, концепцій, моделей, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою й апробованих економічною практикою, а також формування у студентів ринково орієнтованого економічного світогляду і знань щодо методів прийняття оптимальних господарських рішень за наявних обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання
Формат курсу	Змішаний – курс, що передбачає проведення лекцій, практичних робіт, консультацій для кращого розуміння викладеного матеріалу і має супровід в електронному навчальному курсі системи A-Tutor, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання
Компетентності ОП	Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей: - інтегральної: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов - фахових: СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці СК05. Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень. СК08. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів
Програмні результати навчання з ОП	ПР 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем. ПР 03. Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності. ПР 04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень. ПР 09. Ідентифікувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств. ПР 11. Визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні підприємств різних організаційно-правових форм власності. ПР 13. Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування.
Обсяг курсу	Очна (денна) форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS – 4; лекції – 36 год.; практичні заняття – 18 год.; самостійна робота – 66 год.; Заочна форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS – 4; лекції – 8 год.; практичні заняття – 4 год.; самостійна робота – 108 год.;
Ознаки курсу	Рік навчання – 1; семестр – 2; Обов'язкова (для здобувачів інших ОП може бути вибірковою) дисципліна; кількість модулів – 2;
	Поточний контроль: Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань;

Форма контролю

дискусії; індивідуальні консультації; екзамен. Можливий ректорський контроль

Підсумковий контроль: екзамен

Компетентності та
дисципліни, що є
передумовою для вивчення

Студенти повинні володіти основами економіки та математики

Матеріально-технічне та/або
інформаційне забезпечення

Технічні засоби для демонстрування результатів навчання (ноутбук, проектор). Пакет програмних продуктів Microsoft Office

Лекційний курс	Годин	
	ОФЗО	ЗФЗО
<p>Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки</p> <p>Предмет, завдання і функції макроекономіки. Методологія макроекономіки. Основні макроекономічні школи і течії. Економічна система: суб'єкти і об'єкти. Модель кругопотоку</p>	1	0,25
<p>Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків</p> <p>Загальна характеристика макроекономічних показників. Система національних рахунків. Показники обсягу національного виробництва. Валовий внутрішній продукт (ВВП). Методологія обчислення ВВП. Інші показники обсягу національного виробництва: ВВП, ЧВП, НД. Інфлювання та дефлювання ВВП. Тіньова економіка. Нові макроекономічні показники</p>	2	0,5
<p>Тема 3. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції</p> <p>Поняття про товарний ринок. Сутність сукупного попиту. Крива і чинники сукупного попиту. Сукупна пропозиція. Крива сукупної пропозиції та її переміщення. Загальна модель макроекономічної рівноваги між сукупним попитом і сукупною пропозицією</p>	1	0,25
<p>Тема 4. Споживання, заощадження та інвестиції</p> <p>Споживання і заощадження. Інструментарій дослідження споживання та заощадження. Вартість грошей у часі. Чинники споживання і заощадження, які не залежать від доходу. Інвестиції, їх види. Типи інвестиційного процесу. Фактори впливу на приватні інвестиції. Чинники мінливості інвестицій</p>	2	0,25
<p>Тема 5. Моделі макроекономічної рівноваги</p> <p>Рівноважний ВВП. Підхід «витрати-обсяг виробництва». Рівноважний ВВП. Підхід «витікання-ін'єкції». Мультиплікатор видатків. Інфляційний та рецесійний розрив. Парадокс заощадження</p>	2	0,25
<p>Тема 6. Фіскальна політика держави</p> <p>Суть та знаряддя фіскальної політики. Дискреційна і недискреційна фіскальна політика. Дефіцит бюджету і державний борг. Зовнішня заборгованість</p>	2	0,5
<p>Тема 7. Монетарна політика</p> <p>Зміст і елементи грошової маси. Зміст монетарної політики. Зміст та елементи грошової маси. Попит на гроші. Пропозиція грошей. Часткове резервування депозитів. Банківська система. Мультиплікатор банківських грошей. Знаряддя та цілі монетарної політики</p>	2	0,5
<p>Тема 8. Циклічні коливання та економічне зростання</p> <p>Циклічність як форма економічного розвитку. Причини економічних коливань. Безробіття як форма прояву макроекономічної нестабільності. Занятість і безробіття як макроекономічні явища ринкової економіки. Соціальний захист та проблема нерівності в розподілі доходів населення. Інфляція як форма прояву макроекономічної нестабільності. Суть і види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Причини інфляції. Крива Філіпса. Суть, фактори, типи економічного зростання</p>	2	0,5
<p>Тема 9. Макроекономічна політика у відкритій економіці</p> <p>Міжнародний поділ праці. Теорії міжнародної торгівлі. Зовнішньоторговельна політика. Відкрита економіка, її види. Платіжний баланс. Міжнародні системи валютних курсів</p>	2	0,25

<p>Тема 10. Предмет і метод мікроекономіки Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки, її мета, завдання і зміст. Предмет, концептуальні основи і методологія мікроекономіки</p>	1	0,25
<p>Тема 11. Теорія граничної корисності та поведінки споживача Корисність в економічній теорії і проблема її виміру. Закон спадної граничної корисності блага. Оптимізація споживання за умови множинності споживаних благ. Рівновага споживача з кардиналістських позицій</p>	1	0,5
<p>Тема 12. Ординалістська теорія поведінки споживача Вибір споживача з ординалістських позицій. Криві байдужості, їх властивості. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Гранична норма заміни (заміщення) благ: сутність і методика обчислення. Бюджетна лінія. Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору</p>	2	0,5
<p>Тема 13. Аналіз поведінки споживача Реакція споживача на зміну доходу. Крива «дохід-споживання». Криві Енгеля. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива «ціна-споживання». Ефект заміни та ефект доходу</p>	1	0,25
<p>Topic 14. Demand and Supply, their interaction Market demand as the sum of individual demands. Movements and shifts of the demand curve. Determinants of demand. Market supply. Movements and shifts of the supply curve. Determinants of supply. Market equilibrium. Practical application of equilibrium analysis. The concept of "elasticity", methods for its calculation. Elasticity of demand and its types. The relationship between the elasticity of demand at the producer's revenue. Elasticity of supply.</p>	2	0,5
<p>Тема 14. Попит і пропозиція, їх взаємовідносини Ринковий попит як сума індивідуальних попитів. Зміна попиту та зміна обсягу попиту, фактори зміни. Ринкова пропозиція. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції. Ринкова рівновага. Практичне застосування аналізу рівноваги. Поняття «еластичності». Методи розрахунку еластичності. Еластичність попиту та її види. Зв'язок між еластичністю попиту за власною ціною блага та доходом виробника. Еластичність пропозиції</p>		
<p>Тема 15. Мікроекономічна модель підприємства Підприємство як суб'єкт ринку та виробничо-ринкова система. Підприємство як центр прийняття рішень. Найважливіші параметри підприємства як мікроекономічної моделі</p>	1	0,25
<p>Тема 16. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника Двофакторна виробнича функція. Ізокванта та її властивості. Гранична норма технічного заміщення. Поняття ізокошти: означення, побудова, властивості. Рівновага виробника</p>	1	0,25
<p>Тема 17. Витрати виробництва Поняття і види витрат. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат та прибутку. Альтернативні витрати. Витрати виробництва у короткотерміновому періоді. Витрати виробництва в довготерміновому періоді</p>	1	0,25
<p>Тема 18. Ринок досконалої конкуренції Поняття, види та ознаки ринкової структури. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Конкурентна стратегія фірми. Максимізація прибутку</p>	2	0,25
<p>Тема 19. Монопольний ринок Модель «чистої» монополії та її характеристики. Монопольний ринок у короткотерміновому та довготерміновому періодах.</p>	2	0,25

Державне регулювання монополльної діяльності

Тема 20. Олігополія та монополістична конкуренція

Олігополія, її сутність та основні ознаки. Теоретичні моделі олігополії. Моделі олігополітичного ціноутворення. Сутність та основні риси ринку монополістичної конкуренції: ознаки та умови функціонування. Ринкова поведінка монополістичного конкурента. Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції

2 0,5

Тема 21. Ринок факторів виробництва

Похідний попит. Взаємозв'язок ринків продуктів і факторів виробництва. Загальна характеристика ринку факторів виробництва. Ринок праці. Капітал як фактор виробництва. Ринок землі. Земельна рента

2 0,5

Тема 22. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту

Часткова та загальна рівновага. Рівновага в економіці обміну та у виробничій сфері. Поняття загальної рівноваги за Парето

1 0,25

Тема 23. Інституціональні аспекти ринкового господарства

Інституціональна природа сучасної фірми. Зовнішні ефекти, їх економічний зміст. Громадські блага і громадський вибір. Економічна роль держави у ринковій економіці

1 0,25

РАЗОМ: 36 8

Практичні заняття (теми)

Годин
ОФЗО ЗФЗО

Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки

Питання для обговорення:

1. Назвіть предмет, завдання, функції і методи макроекономіки.
2. Охарактеризуйте основні макроекономічні школи.
3. Поясніть сутність поняття «економічна система», перелічіть її види.
4. Поясніть модель кругопотоку ресурсів, продуктів і доходу.

0,5 0,1

Презентування та обговорення рефератів

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Питання для обговорення:

1. Наведіть загальну характеристику макроекономічних показників.
2. Перелічіть та поясніть сектори національної економіки згідно СНР.
3. Поясніть методологію обчислення ВВП.
4. Охарактеризуйте інші показники обсягу національного виробництва: ВВП, ЧВП, НД.
5. У чому полягає сутність інфлювання та дефлювання ВВП?
6. Назвіть причини виникнення тіньової економіки.
7. Нові макроекономічні показники: види та сутнісна характеристика.

1 0,2

Презентування та обговорення реферату

Розв'язування задач

Онлайн-гра Kahoot

Тема 3. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Питання для обговорення:

1. Товарний ринок. Взаємозв'язок між суб'єктами на товарному ринку.		
2. Сутність сукупного попиту.		
3. Накресліть криву сукупного попиту, поясніть чинники, які на неї впливають.	0,5	0,2
4. Поясніть поняття «сукупна пропозиція».		
5. Накресліть криву сукупної пропозиції та охарактеризуйте її переміщення.		
6. Проаналізуйте загальну модель макроекономічної рівноваги між сукупним попитом і сукупною пропозицією.		
Відкриті відповіді на запитання за темою за допомогою онлайн-сервісу Socrative		

Тема 4. Споживання, заощадження та інвестиції

Питання для обговорення:

1. Подайте визначення понять «споживання» і «заощадження».
2. Назвіть та охарактеризуйте інструментарій дослідження споживання і заощадження. Що означає точка нульового заощадження?
3. Опишіть кейнсіанську функцію споживання.
4. Поясніть концепцію вартості грошей у часі.
5. Перелічіть чинники споживання і заощадження, які не залежать від доходу.
6. Дайте характеристику поняття «інвестиції», ідентифікуйте їх види. Поясніть типи інвестиційного процесу.
7. Перелічіть фактори впливу на приватні інвестиції та чинники мінливості інвестицій.
8. У чому полягає сутність показника q Тобіна?

Презентування та обговорення рефератів

Розв'язування задач

Тема 5. Моделі макроекономічної рівноваги

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте підхід до встановлення економічної рівноваги «витрати-обсяг виробництва». Що таке рівноважний ВВП?
2. У чому полягає сутність підходу «витікання-ін'єкції»?
3. Поясніть ефект мультиплікатора.
4. Коли виникають інфляційний та рецесійний розриви?
5. Сутність парадоксу заощадження.

Розв'язування задач

Тема 6. Фіскальна політика держави

Питання для обговорення:

1. Поясніть суть та знаряддя фіскальної політики.
2. Проаналізуйте податкові системи України та трьох інших держав (на Ваш вибір). Сформулюйте відповідні висновки та пропозиції (робота у групах).
3. Охарактеризуйте дискреційну і недискреційну фіскальну політики.
4. Проаналізуйте державний бюджет України на поточний рік (робота у групах).
5. Коли виникає дефіцит бюджету? Назвіть джерела його покриття.
6. Що означає бюджетне сальдо? Які його види існують?
7. Дайте визначення поняття «державний борг», поясніть його види.
8. Опрацюйте статистичні дані щодо зовнішньої заборгованості України та трьох інших держав (на Ваш вибір). Сформулюйте відповідні висновки та пропозиції (робота у групах).

Розв'язування задач

Тема 7. Монетарна політика

Питання для обговорення:

1. Що таке «грошовий ринок» і «грошова маса»?
2. Ідентифікуйте види попиту на гроші.
3. Поясніть знаряддя, використовуючи які Центральний банк країни змінює пропозицію грошей у національній економіці
4. Поясніть зміст монетарної політики.
5. Що означає «часткове резервування депозитів»?
6. Опишіть банківську систему України та трьох інших держав (на Ваш вибір, робота у групах).
7. Мультиплікатор банківських грошей.
8. Назвіть і поясніть знаряддя та цілі монетарної політики.

1 0,2

Розв'язування задач

Тема 8. Циклічні коливання та економічне зростання

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте циклічність як форму економічного розвитку.
2. Назвіть причини економічних коливань.
3. Дайте визначення поняття «безробіття» як форми прояву макроекономічної нестабільності.
4. Поясніть занятість і безробіття як макроекономічні явища ринкової економіки.
5. Сформулюйте закон Оукена.
6. Що означає «соціальний захист» та «проблема нерівності в розподілі доходів населення»?
7. Особливості кривої Лоренца для України.
8. Що означає «децильний коефіцієнт»?
9. Поясніть суть і види інфляції, її причини.
10. Перелічіть соціально-економічні наслідки інфляції.
11. Які існують методи боротьби з інфляцією? Опишіть їх.
12. Побудуйте та інтерпретуйте криву Філіпса.
13. Суть, фактори, типи економічного зростання.

1 0,2

Розв'язування задач

Тема 9. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Питання для обговорення:

1. У чому полягає суть міжнародного поділу праці?
2. Поясніть теорії міжнародної торгівлі.
3. Наведіть характеристику видів зовнішньоторговельної політики та її знарядь.
4. Із яких розділів складається платіжний баланс країни?
5. Що таке «відкрита економіка»?
6. Міжнародні системи валютних курсів: сутнісна характеристика.

0,5 0,2

Розв'язування задач

Онлайн-гра Kahoot

Тестування у системі ЕН (Модуль 1)

Тема 10. Предмет і метод мікроекономіки

Питання для обговорення:

1. Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки. Мета, завдання і зміст дисципліни
2. Що є предметом, концептуальними основами мікроекономіки?

0,5 0,1

3. Методологія мікроекономіки.
4. Побудова кривої виробничих можливостей.
Розв'язування задач

Тема 11. Теорія граничної корисності та поведінки споживача

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення поняття «корисність». У чому полягає проблема її виміру?
2. Поясніть види корисності. Який між ними існує геометричний зв'язок?
3. Сформулюйте закон спадної граничної корисності блага.
4. Опишіть процес оптимізації споживання за умови множинності споживаних благ.
5. Рівновага споживача з кардиналістських позицій. Еквіваржинальний принцип.

1 0,2

Презентування та обговорення рефератів

Розв'язування задач

Тема 12. Ординалістська теорія поведінки споживача

Питання для обговорення:

1. Опишіть вибір споживача з ординалістських позицій.
2. Охарактеризуйте криві байдужості та їх властивості.
3. Гранична норма заміни (заміщення) благ: сутність і методика обчислення.
4. Побудова бюджетної лінії.
5. Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору.

1 0,2

Розв'язування задач

Тема 13. Аналіз поведінки споживача

Питання для обговорення:

1. Реакція споживача на зміну його доходу. Побудова кривої «дохід-споживання». Зміна доходу і попиту на товар.
2. Реакція споживача на зміну цін товарів. Побудова кривих «ціна-споживання» та індивідуального попиту споживача.
3. Сутність ефектів заміщення та доходу.
4. Поясніть та накресліть криві Енгеля.

0,5 0,1

Розв'язування задач

Тема 14. Попит і пропозиція, їх взаємовідносини

Питання для обговорення:

1. Сформулюйте визначення поняття «попит» і закон попиту. 2. Перелічіть та поясніть винятки із закону попиту.
3. Назвіть нецінові детермінанти попиту. 4. Проаналізуйте зміни попиту в цілому та величини (обсягу) попиту.
5. Сформулюйте визначення поняття «пропозиція» і закон пропозиції. 6. Назвіть нецінові фактори, що впливають на пропозицію.
7. Проаналізуйте зміни у пропозиції та в обсязі пропозиції. 8. Зобразіть графічно ринкову рівновагу та поясніть ситуації, які виникають на ринку, коли він перебуває не у рівноважному стані. 9. Практичне застосування аналізу рівноваги. 10. Державне втручання у процес ринкового ціноутворення. 11. Поясніть концепцію еластичності. Еластичність попиту та її види. 12. Який зв'язок між еластичністю попиту за власною ціною блага та доходом виробника? 13. Поясніть еластичність пропозиції.

1 0,2

Розв'язування задач

Тема 15. Мікроекономічна модель підприємства

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте підприємство як суб'єкта ринку та виробничо-ринкову систему.
2. Підприємство як центр прийняття рішень.

3. У яких часових періодах досліджують діяльність підприємств?	0,5	0,1
4. Суть функції Кобба-Дугласа.		
5. Назвіть і поясніть показники, які характеризують вплив змінного фактора виробництва на виробничий процес у короткотерміновому періоді.		
Розв'язування задач		
Тема 16. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника		
Питання для обговорення:		
1. У чому полягає сутність двофакторної виробничої функції?		
2. Поясніть ізоквантну варіацію факторів виробництва.		
3. Поняття ізокости: означення, побудова, властивості	0,5	0,2
4. За якими формулами обчислюють граничну норму технічної заміни?		
5. Оптимум виробника: сутність та графічна інтерпретація.		
6. Поясніть траєкторію експансії фірми.		
Розв'язування задач		
Тема 17. Витрати виробництва		
Питання для обговорення:		
1. Сутність та характеристика витрат виробництва.		
2. Поясніть поняття «дохід» і «прибуток» підприємства.		
3. Охарактеризуйте бухгалтерський та економічний підходи до визначення прибутку підприємства.	1	0,2
4. Перелічіть і поясніть витрати виробництва в короткостроковому періоді.		
5. Поясніть витрати на довгострокових інтервалах.		
Розв'язування задач		
Тема 18. Ринок досконалої конкуренції		
Питання для обговорення:		
1. Поняття, види та ознаки ринкової структури.		
2. Наведіть характерні риси ринку досконалої конкуренції.		
3. У чому полягає сутність конкурентної стратегії фірми?	0,5	0,2
4. Якою є умова максимізації прибутку?		
5. Охарактеризуйте ринок досконалої конкуренції у довготерміновому періоді.		
Розв'язування задач		
Тема 19. Монопольний ринок		
Питання для обговорення:		
1. Модель «чистої» монополії та її характеристики.		
2. Опишіть монопольний ринок у короткотерміновому та довготерміновому періодах.	1	0,2
3. У чому полягає сутність державного регулювання монопольної діяльності?		
4. Особливості функціонування реальних монополізованих ринків.		
Розв'язування задач		
Тема 20. Олігополія та монополістична конкуренція		
Питання для обговорення:		
1. Наведіть основні ознаки олігополії.		
2. Які існують теоретичні моделі олігополії?		

3. Особливості організації олігополістичного ринку.		
4. Ефективність олігополії.	1	0,2
5. Сутність та основні риси ринку монополістичної конкуренції: ознаки та умови функціонування.		
6. Поясніть ринкову поведінку монополістичного конкурента.		
7. Модель Е. Чемберліна.		
8. Ефективність монополістичної конкуренції.		
9. Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції.		
Розв'язування задач		
<hr/>		
Тема 21. Ринок факторів виробництва		
Питання для обговорення:		
1. Чому попит на фактори виробництва називають «похідним»?		
2. Взаємозв'язок ринків продуктів і факторів виробництва.		
3. Загальна характеристика ринку факторів виробництва.		
4. Охарактеризуйте попит на працю за умов досконало конкурентного ринку ресурсів.	1	0,2
5. Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку.		
6. Опишіть ринок праці з недосконалою конкуренцією.		
7. Капітал і процентний дохід.		
8. Характеристика ринку землі. Сутність земельної ренти.		
Презентування та обговорення рефератів		
Розв'язування задач		
<hr/>		
Тема 22. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту		
Питання для обговорення:		
1. Поняття загальної ринкової рівноваги, її аналіз.		
2. Сформулюйте Закон Вальраса.		
3. Поняття загальної рівноваги за Парето.		
4. Рівновага обміну. Ефективність обміну в діаграмі Еджворта.	0,5	0,1
5. Ефективність у виробничій сфері. Ресурсна скринька Еджворта.		
6. Економіка добробуту.		
Розв'язування задач		
Онлайн-гра Kahoot		
<hr/>		
Тема 23. Інституціональні аспекти ринкового господарства		
Питання для обговорення:		
1. Правові передумови для ринкових суб'єктів. Інституціональна природа сучасної фірми.		
2. Охарактеризуйте позаринкові зовнішні ефекти.		
3. Наведіть приклади громадських благ. Коли виникає «проблема зайців»?	0,5	0,1
4. У чому полягає економічна роль держави у ринковій економіці? Фіаско ринку.		
Розв'язування задач		
Тестування у системі ЕН (Модуль 2)		
<hr/>		
	РАЗОМ:	
	18	4

Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції:

Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки

Моделювання як основний метод макроекономічного аналізу. Припущення, екзогенні та ендогенні змінні макроекономічних моделей. Запаси і потоки як два види кількісних змінних. Ех post-аналіз в порівнянні з ех ante-аналізом. Позитивний і нормативний аналіз. Становлення макроекономіки як науки та її розвиток. Сучасні макроекономічні теорії.

Підготовка рефератів на теми:

1. Розвиток економічної думки лауреатами Нобелівської премії Полом Самуельсоном, Рагнарм Фрішем, Яном Тінбергеном, Робертом Манделлом, Джоном Хіксом, Кеннетом Ерроу, Джорджем Стіглером, Робертом Лукасом, Томасом Сарджентом.
2. Розвиток економічної думки в Україні.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Методологія та принципи побудови системи національних рахунків. Визначення зміни реального ВВП при стабільних цінах та в умовах інфляції. Суспільний добробут та проблеми його кількісного визначення. ВВП та сталий розвиток. Методика обчислення обсягів тіньової економіки.

Підготовка реферату на тему:

1. Лауреат Нобелівської премії з економіки Річард Стоун та його внесок у розвиток системи національних рахунків.

Тема 3. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Довгострокова і короткострокова рівновага. Мультиплікатор у моделі AD-AS. Парадокс ощадливості. Сучасні теорії сукупної пропозиції. Товарний ринок і крива IS.

Тема 4. Споживання, заощадження та інвестиції

Національні заощадження. Особливості споживання в Україні в умовах ринкової трансформації національної економіки. Неокласична концепція споживання. Вибір активу заощадником. Активи вищої та нижчої цінності. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора. Інвестиційний клімат в Україні та шляхи його покращення.

Підготовка рефератів на теми:

1. Міжчасовий вибір споживача Ірвінга Фішера.
2. Гіпотеза життєвого циклу Франко Модільяні.
3. Гіпотеза постійного доходу Мілтона Фрідмана.

Тема 5. Моделі макроекономічної рівноваги

Поняття стабільного та нестабільного національного ринку. Співвідношення рівноважного і потенційного обсягу ВВП. Рецесійний розрив у приватних витратах. Інфляційний розрив у приватних витратах.

Тема 6. Фіскальна політика держави

Прогресивна шкала оподаткування. Соціальні трансферти. Вплив фіскальної політики та циклічних коливань на державний бюджет. Вплив зниження податків на ВВП згідно з теорією економіки пропозиції. Емісійне та боргове фінансування державного бюджету. Методи управління державним боргом

Тема 7. Монетарна політика

Ринок грошей і крива LM. Модель IS-LM як аналітичний засіб макроекономічної політики. Мотиви попиту на гроші. Ліквідна пастка. Інвестиційна

пастка. Облікова ставка НБУ. Рефінансування. Реструктуризація. Загальна рівновага на ринках товарів і послуг, грошей та цінних паперів.

Тема 8. Циклічні коливання та економічне зростання

Праця як головний ресурс класичної макромоделі. Умови рівноваги ринку праці за класичною моделлю. Кейнсіанське пояснення безробіття. Розрив безробіття як результат неефективного попиту. Неокласичні пояснення причин безробіття. Рекомендації щодо подолання безробіття з точки зору різних теоретичних концепцій. Чинники, які зумовлюють нерівність у первинних доходах. Кейнсіанська й неокласична теорія економічних циклів. Концепція реальних економічних циклів Д. Кюдланла та Е. Прескота. Рівноважний циклічний процес Р. Лукаса. Теорія циклічних коливань М. І. Туган-Барановського. Адаптація економіки до циклічних коливань. Державне антициклічне регулювання. Моделювання економічного зростання. Економічне зростання на основі моделі AD-AS і кривої виробничих можливостей. Модель економічного зростання Харрода-Домара

Тема 9. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Рівновага моделі IS-LM і вплив на неї грошової, фінансової та зовнішньоекономічної політики. Модель IS-LM для відкритої економіки при фіксованому валютному курсі. Міжнародні системи валютних курсів. Порівняльний аналіз макроекономічної політики при фіксованому й плаваючому обмінних курсах. Висновки моделі Мандела-Флемінга. Паритет купівельної спроможності.

Тема 10. Предмет і метод мікроекономіки

Історія виникнення та еволюція мікроекономіки. Концепція «економічної людини»: основні положення. Специфічні методи мікроекономіки

Тема 11. Теорія граничної корисності та поведінки споживача

Нетрадиційні випадки функції корисності. Податки та поведінка індивіда з функцією корисності типу Стоуна. Рівновага працездатного індивіда з функцією корисності типу Стоуна.

Підготовка рефератів на теми:

1. Поведінкова економіка Данієля Канемана.
2. Внесок у розвиток поведінкової економіки Річарда Талера.

Тема 12. Ординалістська теорія поведінки споживача

Окремі випадки кривих байдужості. Поняття взаємозамінних благ, взаємодоповнюючих благ, нейтральних благ, благ з від'ємною корисністю. Види поверхонь байдужості для цих благ

Тема 13. Аналіз поведінки споживача

Функції Торнквіста для товарів першої, другої необхідності та предметів розкоші. Ефект заміщення та ефект доходу за Хіксом. Ефект заміщення та ефект доходу за Слуцьким. Взаємодія ефектів заміщення та доходу. Звичайні блага та блага Гіффена. Рівновага для функції корисності Стоуна. Криві Енгеля. Криві Торнквіста. Порівняльна характеристика кривих Енгеля і Торнквіста.

Тема 14. Попит і пропозиція, їх взаємовідносини

Соціальні ефекти впливу на формування ринкового попиту: ефект наслідування та ефект „сноба”. Попит на мережеві блага. Різновиди ринкової рівноваги: подвійна та множинна рівновага; стійка та нестійка рівновага; миттєва короткострокова та довгострокова рівновага. Особливості встановлення ринкової рівноваги на ринку мережевих благ. Поняття стабільної та нестабільної ринкової рівноваги. Акцизні податки та максимізація акцизного збору. Квотування та рівновага ринкової системи.

Тема 15. Мікроекономічна модель підприємства

Граничний аналіз виробничої функції Кобба-Дугласа

Тема 16. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

Гранична ефективність та гранична норма еквівалентної норми заміни фактора. Обґрунтування рішень щодо розширення виробництва

Тема 17. Витрати виробництва

Витрати підприємства як об'єкт оподаткування. Норма прибутку і рентабельність. Ефекти від масштабу виробництва. Мінімальний ефективний розмір підприємства і структура галузі.

Тема 18. Ринок досконалої конкуренції

Методика оцінки прибутку підприємства та ефективності в довгостроковому періоді

Тема 19. Монопольний ринок

Сутність ціноутворення за принципом «витрати плюс». Довгострокові криві сукупної пропозиції галузі. Індекс Герфіндаля в оцінці виміру концентрації ринку. Види цінової дискримінації. Дослідження ринкової влади та її регулювання у працях лауреата Нобелівської премії Жана Тіроля.

Тема 20. Олігополія та монополістична конкуренція

“Цінові” війни. Моделі теорії ігор в оцінці олігополії, “дилема в’язнів”. Модель ламаної кривої попиту. Змовницька олігополія. Картелі. Особливості ціноутворення в короткостроковому і довгостроковому періоді та наслідки монополістичної конкуренції. Особливості нецінової конкуренції, роль реклами.

Тема 21. Ринок факторів виробництва

Рента. Особливості функціонування ринку землі в Україні. Ринки факторів виробництва з моносонічною владою. Монопольна влада на ринку робочої сили. Умови максимізації прибутку за різних структур ринків блага і праці. Методика визначення економічної доцільності найму робітників. Еластичність пропозиції праці для галузей з різною динамікою витрат виробництва. Причини диференціації ставок заробітної плати. Інвестиції в “людський капітал”. Фактор часу на ринку капіталу. Модель дисконтування. Ринок інформації.

Підготовка рефератів на теми:

1. Інформаційна асиметрія. Механізми послаблення дії асиметричної інформації. Концепції ринкових сигналів лауреата Нобелівської премії Майкла Спенса.
2. Витрати пошуку і дисперсія цін. Модель «пастка для туристів». Модель «лимонів».

Тема 22. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту

Чинники рівноваги за Л. Вальрасом і А. Маршаллом. Ефект зворотнього зв'язку в аналізі загальної рівноваги. Конкурентна рівновага обміну. Ефективність виробництва за системою Еджворта. Рівновага ринкової системи за моделлю Ерроу-Дебре

Тема 23. Інституціональні аспекти ринкового господарства

Інституціоналізм. Теорема Коуза в розподілі прав власності на спільні блага. Приватні і суспільні блага. Модель Ліндаля. Податок Кларка. Теорема Р. Познера. Проблема оптимального використання ресурсу, що знаходиться у вільному доступі («трагедія общин»).

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання

Навчально-методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Макро- та мікроекономіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами економічних спеціальностей / Укладач: д.е.н., професор Наталія МАРИНЕНКО. Тернопіль: ТНТУ, 2023. 196 с.
2. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Макро- та мікроекономіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами економічних спеціальностей / Укладач: д.е.н., проф. Наталія МАРИНЕНКО. Тернопіль: ТНТУ, 2023. 76 с.
3. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Макро- та мікроекономіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами економічних спеціальностей / Укладач: д.е.н., професор Наталія МАРИНЕНКО. Тернопіль: ТНТУ, 2023. 92 с.
4. Сторінка курсу в A-Tutor, ID:3248. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>

Рекомендована література

Базова

1. Базилінська О. Я. Макроекономіка : навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2019. 448 с.
2. Базилінська О. Я., Мініна О. В. Мікроекономіка : навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2019. 352 с.
3. Башнянин Г. І., Перецьолкіна О. О. Макроекономічна теорія : Навч. посібник / За ред. Г. І. Башнянина. 4-те вид. перероб і доп. Львів: «Новий Світ – 2000», 2019. 492 с.
4. Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф. Макроекономіка. К.: ЦУЛ, 2019. 672 с.
5. Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф. Макроекономіка. Практикум. 3-тє вид. К.: ЦУЛ, 2019. 400 с.
6. Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф. Мікроекономіка. Практикум. К.: ЦУЛ, 2019. 418 с. (таблиці, схеми).
7. Журнал «Фінанси України». URL: <https://finukr.org.ua>
8. Науковий журнал «Економіка і прогнозування». URL: <http://eip.org.ua>
9. Науковий журнал «Економіка України». URL: economyukr.org.ua
10. Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean Masaki Flynn, Tom Barbiero. Microeconomics. 15th Edition. McGraw Hill, 2019.
11. Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean Masaki Flynn, Tom Barbiero. Macroeconomics. 15th Edition. McGraw Hill, 2018.
12. N. Gregory Mankiw. Macroeconomics. 11th Edition. Worth Publishers, 2022. 592 p.
13. N. Gregory Mankiw. Microeconomics. 5th edition. Cengage Learning EMEA, 2020. 448 p.

Допоміжна

14. Наталія Мариненко, Любов Гац, Людмила Артеменко. Діагностика секторів економіки на основі структурних зрушень в суб'єктах господарювання. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 2 (25). С. 500-510. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mnyvsg.pdf>.
15. Крамар І.Ю., Мариненко Н. Ю. Експортно орієнтована діяльність промислових підприємств як спосіб забезпечення розвитку Західного регіону України. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». Випуск 40. 2019. С. 130–133.
16. Dean S. Karlan, Jonathan J. Morduch, Rafat Alam, Andrew Wong. Macroeconomics. 2nd Edition. McGraw Hill, 2020.
17. John Sayre, Alan Morris. Principles of Macroeconomics. 10th Edition. McGraw Hill, 2021.
18. John Sayre, Alan Morris. Principles of Microeconomics. 10th Edition. McGraw Hill, 2021.
19. Kramar I., Marynenko N. Перспективно-проблемний аналіз соціально-економічного розвитку Західного регіону України [Perspective-problem analysis of socio-economic development of the western region of Ukraine]. Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava [SocioEconomic Problems and the State] (electronic journal). 2019. Vol. 20, no. 1. Pp. 52-62. URL:<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19kiyzru.pdf>
20. Savitskyi A., Kramar I., Nyzhnyk V., Zeca E.D., Marynenko N. The multifactor regression model for export-oriented sustainable management of enterprise profitability. CEUR Workshop Proceedings, 2022, 3309. Pp. 363–375.
21. Roman Sherstiuk, Eduard Malevski, Nataliia Marynenko, Olha Pavlykivska, Liliya Melnyk. Models of evaluating the impact of changes technological and industrial areas in enterprise development. Amazonia Investiga, Volume 10 - Issue 40 / April 2021. Pp. 253-264. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.40.04.25>. (Web of Science)

7. Інформаційні ресурси

1. Сторінка курсу в A-Tutor, ID:3248. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>
2. Верховна Рада України. URL: www.rada.gov.ua
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
5. Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
6. Міністерство економіки України. URL: www.me.gov.ua
7. Міністерство фінансів України. URL: www.mfu.gov.ua
8. Національний банк України. URL: www.nbu.gov.ua
9. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>
10. Президент України. URL: www.president.gov.ua
11. Світовий банк. URL: www.worldbank.org
12. Центр перспективних соціальних досліджень. URL: <http://www.cpsr.org.ua>
13. Міжнародний валютний фонд. URL: www.imf.org Information resources
14. Advances in Applied Microeconomics. URL: <https://www.emerald.com/insight/publication/issn/0278-0984>
15. American Economic Association. URL: <https://www.aeaweb.org>
16. American Economic Journal: Macroeconomics. URL: <https://www.aeaweb.org/journals/mac>
17. American Economic Journal: Microeconomics. URL: <https://www.aeaweb.org/journals/mic>
18. American Economic Review. URL: <https://www.aeaweb.org/journals/aer>
19. Annual Review of Economics. URL: <https://www.annualreviews.org/journal/economics>
20. Financial Times. URL: <https://www.ft.com>
21. Harvard Business Review. URL: <https://hbr.org>
22. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org>
23. Journal of Economic Growth. URL: <https://www.springer.com/journal/10887/>
24. Journal of Economic Literature. URL: <https://www.aeaweb.org/journals/JEL>
25. Journal of Finance. URL: <https://afajof.org/journal-of-finance/>
26. Journal of Macroeconomics. URL: <https://www.sciencedirect.com/journal/journal-of-macroeconomics>
27. Journal of Monetary Economics. URL: <https://jme.rochester.edu>
28. Journal of Political Economy. URL: <https://www.journals.uchicago.edu/toc/jpe/current>
29. Macroeconomics and Finance in Emerging Market Economies. URL: <https://www.tandfonline.com/journals/reme20>
30. Microeconomics and Macroeconomics. URL: <http://journal.sapub.org/m2economics>
31. Quarterly Journal of Economics. URL: <https://academic.oup.com/qje?login=false>
32. The Economic Journal. URL: <https://academic.oup.com/ej>
33. The Economist. URL: <https://www.economist.com>
34. The Quarterly Journal of Economics. URL: <https://academic.oup.com/qje>
35. The Wall Street Journal. URL: <https://www.wsj.com>
36. The World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/home>
37. The NBER Macroeconomics Annual. URL: <https://www.journals.uchicago.edu/toc/ma/current>
38. World Trade Organization. URL: <https://www.wto.org>

Політики курсу

Політика контролю

Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; екзамен. Можливий ректорський контроль.

Політика щодо консультування

Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі ЕФ графіка. Консультування передбачено як очно, так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.

Політика щодо перескладання

Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання екзамену відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.

Політика щодо академічної доброчесності

При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.

Політика щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль		Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Теоретичний курс	Практичне завдання	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота				
20	15		20	20		10	15	
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів			
Теми 1-9	Практичне заняття №1	3	Теми 10-23	Практичне заняття №5	3			
	Практичне заняття №2	4		Практичне заняття №6	3			
	Практичне заняття №3	4		Практичне заняття №7	3			
	Практичне заняття №4	4		Практичне заняття №8	3			
				Практичне заняття №9	3			
				ІНДЗ	5			

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність

Шкала ECTS

Оцінка за національною шкалою

90-100

A

Відмінно

82-89

B

Добре

75-81

C

Добре

67-74

D

Задовільно

60-66

E

Задовільно

35-59

FX

Незадовільно з можливістю повторного складання

1-34

F

Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Затверджено рішенням кафедри ЕФ, протокол №01 від «26» серпня 2024 року.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми канд. екон. наук, доцент кафедри ОА

Тетяна КОРОЛЮК